

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ ІТАЛІЇ

У статті проаналізовані специфіка та особливості предмета «Фізична культура» у шкільній освіті Італії. З'ясовані цілі, завдання та зміст оцінювання кожного етапу навчання. Обґрунтовано важливе завдання фізичного виховання в Італії – залучення дітей з особливими потребами до спільних занять зі здоровими дітьми.

Ключові слова: система освіти, фізичне виховання, урок фізичної культури.

В статье проанализированы особенности предмета «Физическая культура» в школьном образовании Италии. Определены цели, задачи и содержание оценивания каждого этапа обучения. Обосновывается важная задача физического воспитания в Италии – привлечение детей с особыми потребностями к совместным занятиям со здоровыми детьми.

Ключевые слова: система образования, физическое воспитание, урок физической культуры.

This article is devoted to the study of places and features of the subject physical education in school education in Italy. Elucidated the goals, objectives, content and characteristics of each stage of evaluation studies. Confirmed that the important task of physical education in Italy is the involvement of children with special needs to the joint sessions with healthy children.

Key words: physical education, Italy, the lesson of physical culture, goals, objectives, evaluation.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства одним із провідних напрямів діяльності держави є інтеграція України до європейського та світового освітнього простору. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають реформаційні процеси в галузі освіти, що вимагають вирішення багатьох складних проблем. У цьому контексті надзвичайно важливим є вивчення та аналіз шляхів реформування освіти розвиненими країнами світу. Особливий інтерес щодо цього представляє досвід Італії – країни, що традиційно вважається колыскою європейської освіти. Відзначимо, що перші університети в Європі з'явилися в XI столітті саме в Італії. Пізніше були створені університети в Оксфорді (XII ст.), Кембриджі та Сорбонні (XIII ст.). Міцні позиції в освіті належать Італії і в наші дні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем та здобутків середньої освіти Італії присвячено праці таких українських компаративістів, як Н. В. Абашкіна, А. В. Василюка, Л. Л. Волинця,

Т. М. Десятова, В. М. Жуковського, О. А. Заболотної, Г. С. Єгорова, Н. М. Лавриченко, М. П. Лещенко, О. Локшиної, О. В. Матвієнко, Б. Ф. Мельниченко, О. К. Мілютіної, О. О. Першукової, Л. П. Пуховської, А. А. Сбруєвої та ін. Проте напрацювань щодо вивчення власне системи фізичного виховання Італії нами не виявлено.

У зв'язку з цим, **метою нашої роботи** є аналіз специфіки та особливостей предмета «Фізична культура» у шкільній освіті Італії.

Робота виконана за планом НДР Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система освіти в Італії, у тому числі шкільна, перебуває під контролем держави. Міністерство освіти забезпечує матеріальне утримання шкіл на всіх рівнях і суворо контролює навчання у приватних школах. Воно розробляє навчальні програми і влаштовує конкурсні іспити з метою отримання посади вчителя у всіх державних школах.

Весь курс шкільної системи освіти Італії можна поділити на два етапи: початкову й середню школу. Вони, у свою чергу, поділяються на початкову школу першого й другого ступенів та на середню молодшу й середню старшу школи.

Навчальний рік триває 9 місяців: зазвичай розпочинається у середині вересня і завершується у середині липня. Щороку шкільний календар розглядається і затверджується на регіональному рівні. Протягом навчального року передбачено два тижні різдвяних канікул і один пасхальний тиждень. Окрім того, вихідними є: 1 листопада, 1-8 грудня, 25 квітня і 29 червня.

У шість років діти вступають до початкової школи. Перші два її ступеня – *scuola elementare* і *scuola elementare* – безкоштовні та обов'язкові для всіх. У програму навчання входять такі предмети, як математика, італійська мова, інформатика, історія, географія, мистецтво, музика, фізична культура. За бажанням вивчається лише релігія. Навчальні плани включають також вивчення однієї іноземної мови. Діти навчаються п'ять днів на тиждень по шість годин на день. У кінці кожного ступеня проводиться тестування. Замість звичних для нас балів застосовується система оцінок («відмінно», «добре» тощо).

Зазначимо, що діти з обмеженими можливостями навчаються разом з усіма. Наповнюваність класів в італійських державних школах є більшою у порівнянні з приватними школами. Проте атестат про завершення (*diploma di licenza elementare*), що дозволяє продовжити навчання на наступному етапі, мають право видавати лише державні школи.

Основною метою викладання фізичної культури, згідно з навчальною програмою початкової школи, є сформувати в учнів розуміння того, що їх здоров'я є найвищою цінністю. Йдеться про спосіб життя в цілому та про поведінку особистості в світі і суспільстві. Завдання полягає у формуванні ідентичності в сфері самопізнання і пізнання навколишніх, а також визначення власних життєвих прагнень [3].

Зміст дисципліни передбачає, окрім набуття практичних умінь через оволодіння великою кількістю рухливих ігор, розширення теоретичних знань.

Основними темами є: «Частини тіла», «Органи чуття та сприйняття», «Основи правильного харчування», «Особиста гігієна», «Проблеми навколишнього середовища» та «Шкідливі для здоров'я звички (забруднення, куріння, гіподинамія)».

Оцінка виставляється, враховуючи „портфоліо особисто здобутих умінь” та документи, котрі учень отримав упродовж навчання в молодшій школі та що підтверджують його участь в активному проведенні дозвілля (грамоти, кубки, медалі та ін.).

Зазвичай в Італії, на початковому етапі навчання, фізичну культуру як і в Україні викладають учителі початкових класів. Значну допомогу у проведенні як уроків фізичної культури, так і позаурочних форм навчання надають Національний олімпійський комітет Італії та федерації з видів спорту. Учні мають можливість безкоштовно та на власний вибір відвідувати різноманітні спортивні гуртки.

У середній молодшій школі (*scuola media*) учні навчаються до 13-14 років. На цьому етапі школярі вивчають італійську мову і літературу, історію, географію, математику, технологію, природничі науки (інтегрований курс), англійську та другу іноземну європейську мови, мистецтвознавство, музику, фізичну культуру та релігієзнавство. Після завершення кожного року навчання проводяться іспити за системою «здано – не здано». Якщо учень не складає цього випробування, його залишають на другий рік. Це стосується і фізичної культури. Завершується навчання в середній школі випускними іспитами: письмовими – з математики, італійської та іноземної мов та усними з інших предметів, у тому числі з фізичної культури. Успішне складання іспитів дозволяє отримати атестат про середню освіту (*licenza media*).

На вивчення фізичної культури на цьому етапі відводиться до 20% год навчального плану і становить не менше двох уроків щотижнево. Для дітей з особливим потребами кількість годин може відрізнятись.

Основною метою вивчення предмета є: усвідомлення власних фізичних можливостей, формування навичок самоконтролю, самооцінки, оволодіння основами безпеки життєдіяльності. Зміст дисципліни передбачає використання вправ на розвиток фізичних якостей, формування техніки рухових дій, вироблення вміння самооцінювання та самоконтролю, вивчення методів тренування. Окрім цього, учні повинні засвоїти правила вуличного руху при їзді на велосипеді та мотоциклі, способи вираження емоцій та спілкування.

На цьому етапі, на відміну від попереднього, уроки ведуть учителі-спеціалісти з фаху. Щоб здобути кваліфікацію вчителя фізичної культури, необхідно отримати ступінь магістра і мати щонайменше рік досвіду педагогічної діяльності [3].

У середній старшій (*scuole superiori*) школі навчаються учні у віці від 13-14 до 18-19 років. На цьому етапі перед школярами постає вибір: або продовження навчання у вищих навчальних закладах, або ж здобуття професійної підготовки. Навчальні заклади поділяються на технічні, гуманітарні та лінгвістичні. Варто відзначити, що середню старшу школу закінчують лише дещо більше половини учнів.

У другому півріччі передбачено проміжне тестування, результати якого виводяться у таблиць успішності. Оцінка виставляється за десятибальною шкалою. Задовільним вважається результат від шести балів. При наявності незадовільних оцінок у кінці першого півріччя учителі розробляють для учнів спеціальні програми. У разі неуспішності з більшості предметів у кінці навчального року учень залишається на повторне навчання наступного року. Після закінчення п'яти років навчання школяр складає комплексний державний іспит (*maturità*), який передбачає письмову та усну частини. Заздалегідь розроблених білетів немає.

Урок фізичної культури залишається обов'язковим і на цьому етапі. Основною його метою, згідно з програмою, є досягнення оптимального фізичного розвитку, вдосконалення техніки виконання раніше вивчених вправ.

Зміст дисципліни передбачає вивчення структури і правил індивідуальних і командних видів спорту, застосування основних принципів теорії та методики тренувань, ознайомлення з основами харчування при фізичній активності, проблемами допінгу у спорті.

Оцінювання з фізичної культури в Італії передбачає визначення рівнів набутих рухових умінь та розвитку фізичних якостей учнів, а також виявлення за допомогою усних та письмових тестів рівня знань з предмета «Фізична культура».

Оцінка виставляється, враховуючи «портфоліо набутих навичок», що переводиться у певну кількість кредитів, які дозволяють отримати необхідну оцінку на державному іспиті (*maturità*). Враховуються також кредити, отримані за участь у позакласній спортивній діяльності. На цьому етапі уроки ведуть лише вчителі-спеціалісти з фаху.

Навчаючись у середній школі, учні італійських шкіл мають можливість відвідувати додаткові заняття з фізичної культури (максимум 6 елективних годин). Найпоширенішими видами спорту, які обирають учні, є: заняття на велотреці, плавання, гімнастика, гірськолижний спорт, спортивне орієнтування, а також волейбол, футбол та баскетбол. Як правило, такі заняття проводить учитель і вони спрямовані, як стверджують італійські фахівці [4; 6], на зростання мотивації до занять спортом, а також формування відчуття колективізму в учнів. Інколи такі факультативні заняття проводять спортивні асоціації (у такому випадку вони є платними і здійснюються з метою пошуку талановитих спортсменів).

В Італії, незважаючи на високий рівень освіти та належне матеріально-технічне забезпечення, є школи, в яких відсутні спортивні зали. Проте для учнів таких шкіл організований систематичний доїзд до спеціальних спортивних центрів, які обслуговують декілька навчальних закладів. Зазвичай такі центри окрім спортивних залів містять басейни, в яких школярі мають можливість займатися безкоштовно [5].

Серед європейських країн Італія посідає чільне місце у впровадженні ідей інтегрованого та інклюзивного навчання, оскільки однією з перших визнала інтегративне та інклюзивне навчання найприйнятнішою для неповносправних дітей формою здобуття освіти [1]. Про це свідчать, зокрема, уроки фізичної

культури, у ході яких на відміну від українських шкіл, діти з особливими потребами мають можливість займатися руховою активністю разом із ровесниками. Адже саме в таких умовах діти, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, можуть досягти найвищих результатів в освіті та соціальній інтеграції.

Виставлення оцінок дітям з особливими потребами з фізичної культури відбувається, враховуючи виконання учнями завдань індивідуального навчального плану, що був заздалегідь розроблений спільно з батьками та медичним персоналом.

Висновки. Уроки фізичної культури в Італії, як і в Україні, є обов'язковими впродовж усього навчання в школі. Проте їх кількість та критерії оцінювання дещо відрізняються. На нашу думку, в італійських школах, у порівнянні з вітчизняними, вагоміша роль відводиться рівню теоретичних знань учнів із предмета, що передбачає формування в школярів усвідомленого розуміння значення занять фізичними вправами. Крім того, важливим завданням фізичного виховання в Італії є залучення дітей з особливими потребами до спільних занять зі здоровими дітьми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Колупаєва А. А. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи / А. А. Колупаєва // Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади : монографія. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 458 с.
2. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту : затв. Указом Президента України №1148 від 28.09.2004. – К., 2004. – С. 15.
3. Eid L. Physical and Sport Education in Italy / Luca Eid, Nicola Lovecchio, Marco Bussetti // Journal of Physical Education and Health. – Opole, 2012. – Vol. 1 (2). – P. 37-43.
4. Eid L. Le competenze nelle scienze motorie e sportive. Verso una literacy motoria europea / L. Eid. – Milan, Franco Angeli. – 2007. – 144 p.
5. Popowczak M. Lekcje WF we włoskich liceach / Marek Popowczak // Pismo Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. – Wrocław, 2007. – № 114.
6. Hardman Ken. The Situation of Physical Education in Schools: A European Perspective / Ken Hardman // Human Movement. – Warsaw, 2008. – № 1. – P. 5-18.

Дата надходження до редакції: